

УДК 338.24

Щаслива Г.П.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління персоналом, економіки та підприємництва
Херсонського інституту
Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

INNOVATION INVESTMENT BASIS OF FORMING MATERIAL AND TECHNICAL BASE OF AGRICULTURE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто питання формування системи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства країни на основі ринкових принципів, яке є підґрунтям його інноваційного та ефективного функціонування; розвиток інноваційно-інвестиційного вектора агропромислового комплексу України, проведено системний аналіз проблем матеріально-технічного забезпечення сільського господарства.

Ключові слова: інноваційний процес, матеріально-технічне забезпечення, інвестиційні ресурси, матеріально-технічна база, інноваційна політика, інвестиційна привабливість.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены вопросы формирования системы материально-технического обеспечения сельского хозяйства страны на основе рыночных принципов, которое является основой его инновационного и эффективного функционирования; развития инновационно-инвестиционного вектора агропромышленного комплекса Украины, проведен системный анализ проблем материально-технического обеспечения сельского хозяйства.

Ключевые слова: инновационный процесс, материально-техническое обеспечение, инвестиционные ресурсы, материально-техническая база, инновационная политика, инвестиционная привлекательность.

ANNOTATION

The article deals with the formation of the logistic support of rural economy, based on market principles, which are the foundation of its innovative and effective functioning and development of innovation and investment vector of agriculture in Ukraine. We conducted a systematic analysis of the problems of logistics in agriculture.

Keywords: innovation process, logistical support, investment resources, material and technical base, innovation policy, investment attraction.

Постановка проблеми. Обмеженість матеріально-технічного потенціалу сільського господарства зумовлює низький рівень продуктивності праці. Впровадження інноваційних розробок в аграрній сфері – це необхідність, яка викликана конкурентними умовами виробництва сільськогосподарської продукції. Для досягнення ефективного та конкурентоспроможного рівня сільськогосподарського виробництва слід подолати негативну тенденцію погіршення кількісних і якісних показників матеріально-технічних ресурсів, а також здійснити матеріально-технічне оновлення сільськогосподарського виробництва на інноваційній основі. Механізм інноваційного переозброєння матеріально-технічних ресурсів

потребує подальших досліджень, спрямованих на забезпечення аграрного сектора високопродуктивною та ресурсозберігаючою технікою та технологіями [3, с. 191].

Сучасний фінансовий стан не дає можливості забезпечити техніко-технологічне переозброєння сільськогосподарського виробництва на інноваційній основі. Низький рівень матеріально-технічного забезпечення зумовлений різким зниженням платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, що негативно позначається на обсягах виробництва агропродукції та на темпах оновлення сільськогосподарської техніки [3, с. 193].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні теоретичні й методичні положення, що пов'язані з розкриттям сутності й змісту інноваційно-інвестиційної діяльності, особливостями і закономірностями її прояву в сільськогосподарських підприємствах викладено в наукових працях В.І. Благодатного, В.О. Василенка, С.А. Володіна, О.І. Дація, М.В. Зубця, С.М. Ілляшенка, І.М. Криворучка, М.Ф. Криворучка, М.І. Лобанова, М.Й. Маліка, Л.І. Михайлової, І.А. Павленка, П.Т. Саблука, О.М. Федорчука, С.О. Юшина та ін.

Проте питання інноваційно-інвестиційної основи формування матеріально-технічної бази сільського господарства розкрито неповною мірою, недостатньо опрацьовано механізм оновлення матеріально-технічної бази на інноваційній основі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження показало, що інноваційна діяльність – це складна динамічна система дії й взаємодії різноманітних методів, факторів і органів управління, які займаються науковими дослідженнями, створенням нових видів продукції, удосконаленням устаткування й засобів праці, технологічних процесів і форм організації виробництва на основі новітніх досягнень науки, техніки; плануванням, фінансуванням і координацією науково-технічного прогресу; удосконаленням економічних важелів і стимулів; розробкою системи заходів з регулювання комплексу взаємообумовлених пропозицій,

спрямованих на прискорення інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу і підвищення його соціально-економічної ефективності [4, с. 58–61].

Інноваційний процес, на нашу думку, можна розглядати як діяльність, яка спрямована на отримання нових продуктів, технологій та послуг, що забезпечують економічну, соціальну, технологічну, екологічну ефективність сільськогосподарського підприємства, а також ефективне відтворення, розвиток і використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження вітчизняних екологічно безпечних, новітніх ресурсозберігаючих технологій.

Впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарського підприємства повинно починатися з розробки його власної інноваційної політики. Сукупність інноваційних процесів, що здійснюються на підприємстві безпосеред-

ньо впливає на результати його діяльності. Головними принципами управління сучасною інноваційною політикою є: поєднання інвестиційних джерел з інноваційними рішеннями; безперервне прогнозування інноваційної ситуації; системне впровадження новітніх технологій у взаємопов'язаних сферах підприємницької діяльності; злиття фінансового та інженерного аналізу результативності нововведень [3, с. 200–201].

Інноваційна модель розвитку, як економічна система, орієнтується на створення економічних, юридичних, організаційних, управлінських, соціальних, технічних умов, що забезпечують ефективне відтворення, розвиток і використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження вітчизняних екологічно безпечних, новітніх ресурсозберігаючих технологій.

Рис. 1. Складові інноваційного розвитку сільського господарств [2, с. 11]

Рис. 2. Взаємодія чинників, що стримують інноваційні процеси у сільському господарстві

В інноваційному розвитку беруть участь чинники і умови, що необхідні для його здійснення, тобто складові інноваційного потенціалу (рис. 1).

Покращення інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств можливе лише завдяки дії факторів, що взаємопов'язані з інвестиційною підтримкою інноваційної діяльності; розвитком міжнародного науково-технічного співробітництва; створенням інфраструктури інноваційної діяльності; покращенням системи нормативно-правових актів.

Чинники, що стримують процеси інновації у сільському господарстві України, показано на рисунку 2.

Зовнішні фактори (соціально-політичні, демографічні, релігійні, технологічні й інші) знаходять відображення у таких трьох принципах побудови інноваційної політики: перевага стратегічних параметрів при формуванні інноваційної політики, ринковість та наявність теоретичної бази [1, с. 3–11].

Щодо ідентифікації внутрішніх дестабілізуючих факторів, то необхідно враховувати наявність ресурсів (зокрема землі, основного капіталу, обігових коштів, техніки, сучасних

технологій виробництва, виробничого та управлінського персоналу) для інноваційного розвитку розрізі фермерських господарств й сільськогосподарських підприємств.

Формування інноваційної політики сільськогосподарської галузі включає декілька важливих структур (рис. 3).

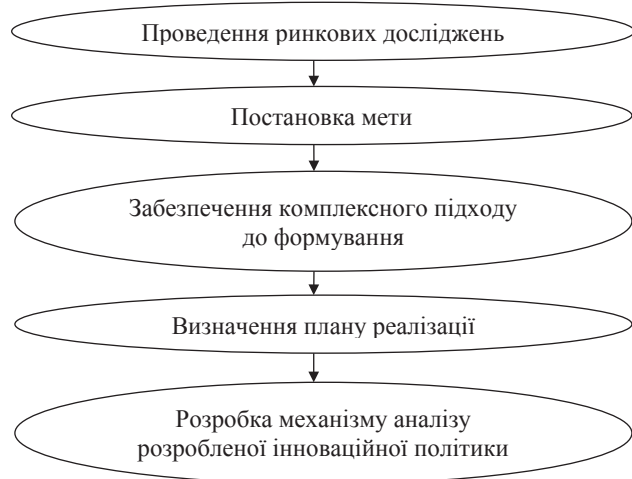

Рис. 3. Схема формування інноваційної політики у сільському господарстві

Сьогодні показує, що головним критерієм становлення інноваційної парадигми технічного розвитку є характер взаємодії науки з виробництвом, підвищення наукоємності виробничих технологій та формування вищого ступеня техніко-економічного укладу. Саме наукоємність технології відображає ступінь її зв'язку з науковими дослідженнями і розробками. Важливим показником, що об'єктивно характеризує рівень суспільних витрат на науково-технічну й інноваційну діяльність у загальному балансі національного господарства, є наукоємність валового внутрішнього продукту та витрати на дослідження, розробки у відсотковому відношенні до ВВП [3, с. 206–207].

Аграрна галузь потребує відносно менших інвестиційних ресурсів в масштабах країни ніж промисловість і забезпечує більш швидке їх використання та більш високу ефективність. Враховуючи те, що основним джерелом інвестиційних ресурсів для розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств є їх власні нагромадження, а процес капіталізації здійснюється на основі власного відтворення, ці обставини зумовлюють необхідність звернути увагу на принципово новий соціально-економічний зміст розвитку матеріально-технічної бази галузі – її капіталізації.

Стійкою тенденцією залишається гострий дефіцит інвестиційних ресурсів щодо оновлення техніко-технологічної бази сільського господарства на інноваційній основі.

Інноваційний розвиток технологічних ланок виробничого циклу виробництва сільськогоспо-

дарської продукції, як сфера інвестиційно-інноваційної діяльності, нині становить помітну нішу на вітчизняному ринку агросервісних послуг, сприяючи послідовному поопераційному оновленню технологій сільськогосподарського виробництва.

Зважаючи на те, що тенденція обмеженості інвестиційних ресурсів у сучасних сільськогосподарських підприємств тільки загострюється, товаровиробники можуть розраховувати лише на обмежене коло агросервісних продуктів, розпочинаючи із найбільш необхідних і доступних при незначній платоспроможності, але таких, які можуть принести відчутний ефект.

Як правило, кожне сільськогосподарське підприємство уявляє реально можливий алгоритм послідовності пріоритетів у своїй інвестиційній політиці. Таким чином, реальним напрямом розвитку матеріально-технічної бази сільського господарства у сучасних умовах є впровадження процесу поелементного інноваційного оновлення існуючих технологій.

На жаль, галузі сільського господарства мають дуже низький рівень можливостей щодо реалізації інновацій унаслідок хронічного браку фінансових ресурсів, неспроможності бути рівноправним учасником на ринку інвестиційних та кредитних ресурсів, низькою інвестиційною привабливістю підприємств.

На нашу думку, підхід до аналізу матеріально-технічної бази лише як сукупності ресурсів і можливостей їх використання обмежений.

Таке уявлення не враховує цільової та сукупної характеристики цієї категорії. Використання інвестиційних ресурсів завжди має цілеспрямований характер і повинне бути певним чином організованим для реалізації потреб суб'єкта господарювання, галузі та економіки держави в цілому.

Висновки. Виходячи з базових умов України, розмірів і якості природних ресурсів, якими вона володіє, сільське господарство має всі можливості стати провідною галуззю у забезпеченні економічного зростання країни, але лише у разі розробки і послідовної реалізації довгострокової стратегії інноваційного оновлення матеріально-технічного сільськогосподарського виробництва на інноваційній основі.

Освоєння аграрним підприємством нових технологій та інновацій потребує об'єктивної оцінки параметрів і характеристик його потенціалу, які мають важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності шляхом розробки і реалізації нової інноваційної стратегії розвитку.

Перш за все, це забезпечення довгострокового соціально-економічного зростання аграрного сектору на інноваційній основі; підвищення у довгостроковій перспективі зайнятості сільського населення; врахування природно-кліматичних особливостей південного регіону України у розміщенні сільськогосподарського виробництва; відновлення вітчизняного маши-

нобудування для потреб сільського господарства та створення дієвої системи безперервного технічного та технологічного забезпечення й оновлення товаровиробників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кириленко І.Г. Аграрний сектор України: уроки, завдання / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. – 2004. – № 1. – С. 3–11.
2. Петров В.М. Інноваційні пріоритети технічної політики в АПК / В.М. Петров // Економіка АПК. – 2005. – № 7. – С. 11.
3. Федорчук О.М. Організація та управління використанням матеріально-технічних ресурсів у сільському господарстві : навч. посіб. / О.М. Федорчук, Г.П. Щаслива. – Херсон : Гринь Д.С., 2013. – 318 с.
4. Федулова Л.І. Напрямки підвищення результативності наукової сфери в Україні / Л.І. Федулова // Економіст. – 2005. – № 5. – С. 58–61.